СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 25. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 9-го лютого 1943. No. 25. Jersey City, N. J., Tuesday, February 9, 1943. VOL. LI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ЗАРЯДЖЕНО ПАЙКУВАННЯ ОБУВИ; ПРИПАДЕ ТРИ ПАРИ НА ОСОБУ НА РІК

ВАШИНГТОН. — Джеймс Ф. Бирнес, Директор Економічної Стабілізації, проголосив пайкування обуви, яке ввійшло в життя рівночасно з проголошенням зарядження, себто від третої години пополудні в минулу неділю. І з тим, що в понеділок припинено всюди продажу обути. Нормальна продажа зачнеться у вівторок. Заряджено це на те, щоб люди, довідавшись про зарядження, не кинулись закуповувати. Бо й нема потреби це робити, коли розпорядок дозволяє кожному набути на протязі року три пари черевиків чи чобіт та звільняє від обмеження пантофлі та діточі черевики з мягкими підошвами. Зарядження видано, щоби мати більші засоби грубих підошв для армії, яка тепер зуживає третину всьої шкіри, яку річно зуживаємо для виготовлення обуви. Далі кажеться, що в минулому році населення закупило 450,000,000 пар черевиків, себто таку скількість, як ніколи передтим, а це тому, що люди мають більше грошей. Тепер буде призначено на 1943 рік 335,000,000 пар черевиків для цивільного вжитку. Від вівтірка почавши буде міг кождий купити собі пару черевиків чи пару чобіт на стампілю ч. 17, що є на пайковій книжочці ч. 1, що то є на цукор і каву. Далі кажеться, щоб тим усім не турбуватись, бо вистарчить обуви для кожного принаймні на 12 найближчих місяців в тій скількости, яка тепер призначена на особу. Будуть тільки деякі обмеження щодо ріжнородности, бо змагатиметься до того, щоб заощадити шкіру.

ЗАГРОЗА ВЕЛИКОГО ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ.

ВАШИНГТОН. — З днем 1. квітня може вийти на страйк 450,000 робітників у копальнях твердого вугля. З тим днем кінчиться майнерська дволітня умова з власниками майн. А Джан Л. Луїс заповідає від імені Юнайтед Майн Воркерс, що майнери не пристануть при домаганню підвишки на формулу, яку видвигнула Рада Воєнної Праці, а яка дозволяє на 15 процентову підвишку там, де тої підвишки не одержано в січні 1941 року. Луїс домагається підвишки платні в сумі $2 на день. Власники майн готові таку підвишку признати, коли їм дозволять на підвишку ціни вугля. Себто іншими словами, підвишку має оплатити публика. А це означає удар в тих, що хотілиб спинити інфляцію, якої одначе не спиниться, коли ціни зачнуть далі йти вгору. Перед двома роками майнери добились однодолярової денної підвишки. Тепер, каже Луїс, ціни пішли вгору і відповідно до цього ставить від імені юнії нові домагання. І заповідає, що війна війною, але як не буде порозуміння щодо підвишки, то майнери вийдуть на страйк. Справа виглядає так, що Рада Воєнної Праці не багато зможе тут вдіяти. Одинокий президент Рузвелт може тут щось зробити, а президент є проти підвишок, бо хоче припинити інфляцію.

ЩЕ МАЄ 250,000 БЕЗРОБІТНИХ.

НЮ ЙОРК. — Протягом листопада і грудня призначено один біліон долярів на воєнні роботи в Ню Йорку. Це помогло остільки, що число безробітних змаліло до 250,000. А ще не так давно було їх в Ню Йорку понад 400,000.

КИНУЛИСЬ ЗА ЧЕРЕВИКАМИ.

НЮ ЙОРК. — Що зарядження уряду в справі негайного припинення продажі обуви, себто припинення такої продажі навіть у неділю, було потрібним, видно, що діялось в неділю на Іст Сайд у Ню Йорку. З радіової промови майора Ля Ґвардії догадались, що буде заряджене пайкування обуви. Наслідок був такий, що маси кинулись до тих склепів, що бувають на Іст Сайд отворені в неділю і викупили, навіть не „торгуючись" як там є звичаєм, усе, що тільки попало під руки. Це було до того часу, поки урядово не проголошено з Вашинґтону, що продажа не дозволена.

БРАЗИЛІЯ НЕ ВОЮЄ ПОКИЩО З ЯПОНІЄЮ.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. — Бразилія проголосила, що є у війні з Німеччиною і Італією та визнає Атлянтійський Чартер і є членом Обєднаних Держав. Але з Японією не є у війні таксамо, як це є між Советами і Японією.

ХРИСТІЯНИ ПОМОЖУТЬ ЮГОСЛАВІЇ ВИЗВОЛИТИСЬ!

НЮ ЙОРК. — Таке приречення виходило з промови духовника протестантсько-епископальної церкви при Медисон евені і 35 вулиця, Джана А. Бела, виголошеної підчас відправи, присвяченої Югославії. У відправі взяли теж участь представники православної сербської церкви, як і православної української.

Американці Атакують Сильні Японські Позиції в Ґвадалканал Кліщевим Наступом

ВАШИНГТОН. — Чистка Ґвадалканалу з останніх японських позицій, що є покищо сильно боронені, вже почалась. І як виходить з урядових звідомлень, дуже радикальна. Іде тут про Кейп Есперансе, сильно уфортифіковане японське пристановище, на яке наступають американські сили з двох боків. Кейп Есперансе є японською пристаню, яку японці хотілиб вживати як головну морську базу для охорони своїх субмарин та воєнних достав.

ПАЦИФІК—ЦЕ ВЖЕ ТІЛЬКИ НАШ „БЕК ЯРД"

ПЕРЛ ГАРБОР. — Дейвид Гвайт з Дітройту, командант американської субмарини, що буяла по Пацифіку і затопила два великі японські транспортові кораблі, а два інші ушкодила, прибувши до американської пристані з тої подорожі, заявив, що бувало Пацифік виглядав нам великим океаном, та тепер виглядає на наш „бек ярд".

ВБИЛИ В ОДНІМ ДНІ 60 ЯПОНЦІВ

ГОЛОВНА ВОЄННА КВАТИРА (Австралія). Аліянтська команда проголосила, що в Новій Ґвінеї вбито в боротьбі з ворогом за один день 60 японців. Теж бомбардовано ворожі становища в Голяндській Новій Ґвінеї та в Ню Бритен.

ЦІЛА ФРАНЦІЯ ДИШЕ НЕНАВИСТЮ ДО НІМЦІВ

НЮ ЙОРК. — Таке виходить з листів, що їх одержано останніми часами з Франції. Кажеться, що саботажна акція продовжується, але тільки з боку витренованих для цього діла людей. В тому відграють тепер важну ролю комуністи, що керовані якоюсь невидючою рукою. Всі хочуть, щоб вернула Третя Република, але з тим, щоби була відбудована як Четверта Република на цілком нових моральних і економічних основах. Середня кляса боїться однаково гітлеризму як і большевизму. Нарід піде за тим, що промовлятиме до розуму і обеднання. Весь загал є проти співпраці з німцями й тих, що з ними хочуть співпрацювати.

ЗА ХРИСТІЯНСЬКУ ДЕМОКРАТІЮ ПО ВИГРІ

НЮ ЙОРК. — Джеймс Е. Карні, католицький епископ з Рочестер, говорив в готелі Волдорф Асторія на тему „християнської демократії", підкреслюючи, що тут не так важне слово „демократія" як „християнська". Казав, що большевизм теж грубо причинився до теперішньої світової війни, та що тільки християнський дух може подиктувати довго тривалий мир.

Мусоліні Переводить Переміни в Фишистівськім Уряді

БЕРН. — Премієр фашистівського уряду поробив далеко йдучі зміни в фашистівському кабінеті й військовому командуванні. Він усунув дванацять найголовніших урядників фашистівського кабінету, в тому числі власного зятя, ґрафа Чіяна, міністра заграничних справ; ґрафа Діна Ґранді, міністра судівництва; та Амількара Россі, підсекретаря президента ради міністрів. Рівночасно з тим Мусоліні перебрав на себе відповідальність за ведення всіх політичних і військових операцій у цій війні та зібрав у своїх руках майже всі портфелі. Крім цього він встановив Гумберта, наслідника італійського престола, головним командантом італійських військ на російському фронті. На другий день після цього Мусоліні іменував Щіяна представником Італії при Ватикані.

Европейська преса повна догадів при значіння цих перемін.

МАНІФЕСТАЦІЙНИЙ ОБІД ТУРЕЦЬКО-СОВЄТСЬКИЙ

АНКАРА. — Якраз у тиждень після стрічі британського премієра Чорчила з турецьким президентом і премієром турецький премієр звернув загальну увагу заграничної преси й дипльоматії своєю участю на обіді в російській амбасаді, де він був почесним гостем російського амбасадора.

Круги держав Осі видимо занепокоєні цим дипльоматичним обідом. Замітно теж, що від цього обіду змінився тон преси й радія держав Осі до Туреччини: гострі виступи проти Туреччини уступили місця болючій чемности.

ФРАНКО ВІДПЕКУЄТЬСЯ РОЗМОВ З ЧОРЧИЛОМ

МАДРИД. — Ґенерал Франко, диктатор Еспанії, заперечив чутки про свою стрічу з британським премієром Чорчилем. Цю чутку пустили радія держав Осі, правдоподібно стараючися розвідати, куди ще їздив Чорчил.

У НЕВІДОМІЙ АМЕРИЦІ.—Де лежить Перамарібо? У голяндській Ґвіяні, в південній Америці, де тепер стаціоновані американські вояки. На світлині: ґенерал Брет переводить інспекцію тих військ

РОСІЯНИ ЗАХОПИЛИ ЄЙСЬКЕ, ІЗЮМ І БАЛАКЛІЮ В УКРАЇНІ

ЛОНДОН. — Російський комунікат з пятниці говорив про загальний наступ російської армії здовж цілої лінії, до котрої вона добилася в 1941. році. Аґенція Ройтера подала того дня вістку зо Стокгольму, потверджену в суботу офіціяльно Росією, що червона армія заняла Батайське, всего десять миль від Ростова. Рівночасно донесено про захоплення міста Єйська на Озівському морю. Ця подія має кольосальне мілітарне значіння, бо вона відтинає відступ нацистичних військ під Кавказом і немовби замикає їх пастці. Внаслідок цього перед армією Гітлєра стоїть подібне завдання, яке стояло перед британськими військами в Дункерці.

Того самого дня офіціяльне донесення говорило про заняття міст Ізюму й Балаклії в Україні, на південний схід від Харкова, та про дальший наступ по західньому березі ріки Донця. Російська армія видно пробує окружити донецький басен, щоби там захопити ще одну німецьку армію.

Спеціяльний советський комунікат з неділі заявив, що цілий південний беріг Дону вже очищений з німецьких воюючих військ та що тільки ріка Дон відділює переможну червону армію від Ростова, котрий острілює вже російська артилерія. Той самий комунікат говорив про скорий наступ російської армії далі на півночі між Курськом і Білгородом та між Курськом і Орелем. Там російські війська заняли Фатіж і Гостещево.

АЙЗЕНГАВЕР НАЧАЛЬНИМ КОМАНДАНТАТОМ У ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Головна кватира аліянтських військ подала до публичного відома, що для операцій військ Обєднаних Держав створено осібний північно-африканський воєнний театр, над котрим начальну команду віддано американському ґенералові Айзенгаверові.

Останніми днями в Тунісі більших операцій не було. Німці захопили стратеґічно важну височину Джебель Мансур, 20 миль на південний захід від Понт ді Фагс, що його держали британці.

До Альжіру прибув ґенерал Катру, приятель де Ґола, і відбув конференцію з ґенералом Жірадом.

АЛІЯНТИ БОМБАРДУЮТЬ РУРЩИНУ Й СИЦІЛІЮ.

ЛОНДОН. — Алінтські бомбовики бомбардували Німеччину вже пятий раз у цьому місяці. Останній раз скинули велику масу бомб на промислову Рурщину. Кромі цього британські летуни відбули кілька розвідних налетів на европейський континент.

З Каїра доносять про оживлену повітряну діяльність з острова Мальти, котра видно тепер відплачується Сицилії за давніші бомбардування. Ці налети мають одначе й ширше мілітарне значіння, бо вони зміряють до опановання повітря над східною частиною Середземного моря.

ФРАНЦІЇ ГРОЗИТЬ ГОЛОД.

БЕРН. — З вісток, які приходять сюди з Франції, виходить ясно, що по довгому періоді пайкування Франція стане в червні або липні перед справжньою небезпекою голоду. Селянські припаси харчів тоді вичерпаються. Робітники, заняті в фабриках, ще будуть могти щось дістати їсти. Одначе всі інші, які не працюють у продукції, будуть голодувати. Відноситься це передовсім до середньої кляси.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКІ ВІДДІЛИ ЙДУТЬ ВОЮВАТИ З ЧЕРВОНОЮ АРМІЄЮ.

КУЙБИШІВ. — Дня 30. січня виїхали відси для активної служби на східному фронті перші відділи чеськословацької армії, що буде воювати „рука об руку" з червоною армією.

Офіціяльний комунікат у тій справі подає теж, що вояки цих відділів були нетерпеливі воювати для пімсти за своїх братів у Чехословаччині. Комунікат говорить про тисячилітню боротьбу чехів за незалежність проти Німеччини.

СТРАХ НІМЦІВ ПЕРЕД МАЙБУТНІМ У НОРВЕҐІЇ.

СТОКГОЛЬМ. — Один з німецьких віцеадміралів пише в німецькій ґазеті „Дойтше Альґемайне Цайтунґ", що „успішна аліянтська інвазія Норвеґії буде катастрофою для Німеччини". Якби Норвеґія попала в руки аліянтів, то аліянти могли бе негайно зменшити конвої, перенести їх кудиінде а рівночасно загрозили би Фінляндії із півночі.

Останні вісти з Норвеґії показують, що й німецькі окупаційні війська й квіслінґісти сильно поденервовані можливістю аліянтської інвазії Норвеґії. Можливість такої інвазії викликує напруження й в сусідній Швеції.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКОМУ ЖІНОЦТВУ ПІД УВАГУ

Американський Червоний Хрест звертає увагу американського жіноцтва, дівчини в школі, господині в хаті, чи бизнесменки, на домашне піклування. Іде про те, що війна затягається, а чим вона триває довше, тим, більше прийдеться усім нам відчувати брак лікарів і норсок. Запотребовання армії щодо лікарів і норсок збільшаються з кожним днем, а як зачнуться передбачувані великі офензиви Аліянтів, то те запотребовання ще збільшиться. Наслідком цього не буде кому якслід доглянути хорих, що їх матимемо в наших хатах. А це знову може відбитись погано на здоровлю цілої нації.

Ось це й заставило Американський Червоний Хрест повести широку кампанію за те, щоб поширити між жіноцтвом знання практичного піклування. Намічається вишколити в краю цілий міліон жінок для такого піклування. Наприклад нюйорська округа А. Ч. Хреста розпочала широку пропаґанду, щоб дістати для вишколу 100,000 жінок і дівчат, які сталиб кваліфікованими хатніми піклунками. Введено вже відповідні курси, що є безплатними, а які ведені так, що дають змогу жінкам і дівчатам дістатати науку в ріжних порах. А це значить, що є нагода для всіх тих, що заняті домашнім господарством, чи працюють деінде, влаштувати себе так, щоби попри свої звичайні заняття могти ще й покінчити курс практичного піклунства.

А. Ч. Хрест пригадує жінкам і матерям, що може дійти до такого, що в певних моментах, коли не буде можна будь якій з них дістати помочі лікаря чи норски, вони самі зможуть можливо вратувати життя чи не найдорожчої їм особи. А такого конечно потрібного знання можна набрати за 12 двогодинних лекцій, по дві тижнево! І таким чином, як читаємо в відозві А. Ч. Хреста, причинимось до здоровля нації, ратування в разі хороби своїх найдорожчих, та ще будемо в ряді з тими, що на фронті боронять американської демократії й американського способу життя.

Знаємо з минулого, що при нагодах ріжних наших вистав чи маніфестацій можна було бачити ряди ураїнських жінок з значками Червоного Хреста. Теж знаємо, що багато з тих жінок, що то брали в білих одягах участь у ріжних парадах, тепер дають А. Ч. Хрестови справжню працю, та що многі з них покінчили ріжні курси. Але є ще певно много таких, що не використали таких нагод як от теперішня. Тому є вказаним, щоб вони тепер не відволікали доброї нагоди, а скористали з неї і набрали такого практичного знання, що придасться їм самим, їхній родині, а з тим і цілому краєви. Наше орґанізоване жіноцтво повинно тепер мати бачне око на ті справи. А ті, що є у проводі мусять припильнувати, щоб і українські жінки послухали ось цього зазиву А. Ч. Хреста, як слухали досі інших його закликів.

НЕНАВИСТЬ І ВІЙНА

I.

Рекс Ставт, відомий американський автор, предсідник Военної Ради Письменників, дав почин незвичайно цікавій дискусії за відношення ненависти до війни. У своїй статті, поміщеній в одній з найбільших американських ґазет, він вказав, що з одного боку ми чуємо християнську засаду: Люби ближнього свого! а з другого заклики до війни, котрі преціпь мусять означати: Воюй зо своїм ворогом, вбивай ворога, виголоджуй його, бомбардуй його міста й фабрики! Він питався: як зі собою ці засади погодити?

Рекс Ставт каже, що може комусь видатися, що засаду християнської любови з війною можна погодити, але на його спосіб думання згода між ними неможлива. Християнські заповіди й ідеали він признає найвищим висловом аспірацій людини, але він не бачить нічого знеслого ні шляхотного, коли люди ховають поза ті ідеали людські недостачі й глупости. Заповідь: Люби ближнього свого! означає між іншим заповідь: Не вбивай! Хто виповняє обі ці заповіди, той може бути непрактичною людиною, але він певно заслугує на пошану за святість. Хто слухає лише одної заповіди, цей може бути практичною людиною, але він певно не є послідовною людиною; він висказує думки святої людини, але в практиці виступає проти другої заповіди, котра є сущною складною частиною першої.

Не може теж Текс Ставт зрозуміти, як можна погодити зо собою думку, що німців не можна любити, з думкою, що їх не треба ненавидіти. На думку Ставта, ці сотки тисяч німців, що ми приготовляємося вбити в цій війні, або заслугують на те, аби їх убити, або ні. Американці видимо переконані, що вони заслугують, як це видно з того, що вони стоять за найзавзятіше ведення війни. Коли ми не маємо їх вбивати, люблячи їх, і не вбивати, ненавидячи їх, то які мають бути наші почування при вбиванні їх? Невжеж ми мали би йти на війну, не маючи в душі ніяких почувань, себто з порожнечою в души? Це, на думку Ставта, не було би ніяким християнством, а вдаванням зо себе Бога, перебирання на себе божих прикмет, яке він називає імпертиненцією.

Чи малиби ми ненавидіти німців? — питається Ставт. Це питання кожний чоловік повинен відповісти самий собі, Ставт відповідає. Одначе вбивати їх, вдаючи, що ми їх любимо, є нечесно, вбивати й бути до цього байдужним, це лячно, а вбивати й вдавати зо себе Бога це недопустимо. Як розмірно пристойні й відповідальні люди, ми не можемо їх вбивати, хіба що ми їх ненавидимо.

I слово „ненависть" треба вияснити.

Якби хтось закидав, що такі слова можуть походити тільки від жорстокої людини, яка підбехтує інших до сліпої, мстивої пристрасної ненависти, то в цьому Ставт добачує стару штучку, яка полягає в тому, що вдається, що противник не розуміє під своїми словами того, що він ними висказує. Застара це штучка, аби на ній люди не розумілися.

Є багато родів ненависти, як є багато родів любови. Є люди, які кажуть, що вони ненавидять огирки. Є люди, які ненавидять працю, ще інші капітал, ще інші президента Рузвелта або пана МекКормика. Через те Ставт уважає за своє перше завдання пояснити докладно, що саме він розуміє, коли він каже, що він ненавидить німців. Під ненавистю до німців він розуміє глибоке й невмолиме обурення на їх дикий напад на права й гідність людини, відразу для їх безоглядного насильства на осіб і власність невинних і Богу духа винних людей, погорду для їх ароґантної й образливої доктрини про німецьку расу панів.

Певна річ, що хтось міг би собі назвати всі ці почування якимось *іншим* словом, і Ставт каже, що він не міг би нічого на те порадити. Для нього найкращим словом на означення тих усіх почувань є таки слово „ненависть". Як хтось хоче воювати, або помагати воювати, проти німців, але не хоче вживати своїх почувань слова „ненависть", Ставт не бачить у цьому нічого розумного. „Зовсім противно," каже Ставт, „зогляду на те, що німці роблять, і зогляду на те, що мої земляки збираються зробити німцям, я соромився би глибоко, якби я не ненавидів німців".

Може тільки Гітлера?

Гітлера Ставт не вважає припадковим витвором німецького народу. Хто докладно студіював німецьку історію, той міг ще в 1900 році випророкувати якогось Гітлера як завершення глибоко вкоріненої нервової (умової) недуги німецького народу. Почитання грубої сили як одинокого судді, а махінацій як вершка техніки в людських справах, що є есенцією націзму, навчав Клявзевіц ще сто літ тому, а Клявзевіц уважався політичною еванґелією чотирох поколінь німецьких провідників. Народ, що живився Клявзевіцом через 120 літ, мусів дістати Гітлера на десерт.

Коли Гітлер сказав, що можна бути німцем або можна бути християнином, але не можна бути рівночасно одним і другим, то й це теж випливає з науки Клявзевіца. І ще на довго до Гітлера один визначний німець сказав, що угоди між державами це свисток паперу. І ще до Гітлера сказав фон Більов до великого збору людей, зібраних для слухання симфоній Бетговена: „Нічого не значучим французьким ідеалізмам свободи, рівности й братерства ми протиставимо німецькі дійсности: інфантерію, кавалерію й артилерію". І ще тоді юрба німців приплескувала цьому як божевільна.

Таке вони говорили, і таке вони робили. По першій світовій війні деякі люди пробували доказувати, що німці не поповняли жорстокостей. По цій війні вже таких людей буде менше, бо німецькі жорстокости докладно потверджені документами. Кілька прикладів.

Ось виїмок зо заприсяженого зізнання: „Дня 11. листопада 1939. року в Торуні, в західній Польщі, в одній німецькій касарні вибито в ночі каменем вікно. Дванацять хлопців арештовано в віці від 11 до 16 літ і зараз розстріляно. Тіла жертв лишено там, де вони впали, через цілі чотири дні, не дивлячися на просьби родин, аби їх забрати для похоронення".

А ось виїмок з одного офіціяльного німецького рапорту з березня 1941 року з Тина, міста в Чехословаччині:

„Йосифові Пльодекови, мельникови, дано збіжжя для змелення його для німецького вжитку. Він взяв з того пригорщу й дав одному свому сусідови. Зогляду на те, що показалося, що його жінка була йому помічницею в тім злочині, їх обоїх повішено".

Ось ще виїмок зо заприсяженого зізнання одного російського громадянина, котрий попав був у руки німців, а потім від них утік:

„Як німці гнали нас до табору для бранців, вони придумали собі таку забаву. Один з них приказував нам машерувати чвірками, а інший приказував нам іти шістками. Це природно викликувало серед нас замішання. На це німці кричали, що ми не слухаємо приказів і відкривали на нас огонь. В цей спосіб, за один день маршу до Уманя, вбили 64 з нас".

Коли того роду вчинки помножити через тисячу, а це не є зовсім пересадою, то дістанете щось ненависне. Чи можна від такого почування викрутитися?

Деякі люди пробують це зробити, кажучи, що ми мусимо ненавидіти несправедливість і жорстокість і варварство, але не сміємо ненавидіти людей. На думку Ставта, таке говорення, це чиста забавка словами. Що це таке „жорстокість", наприклад? Це слово озн[illegible] поведінку одної людини супроти іншої. Нема жорстокости без людини. Коли жорстокість полягає на вбивстві дитини, то хтось цього вбивства мусить доконати. Тому, коли хтось каже, що можна ненавидіти жорстокість, не навидючи рівночасно людини, той просто ляпає язиком.

Чи ненавидіти всіх німців?

Чи ненависть до німців, — питається Ставт, — мається розтягати й на Шулца, що прибув до Америки 12-літнім хлопцем, а нині має крамничку корінних товарів і погорджає Гітлером? Очевидно, що ні. Значиться, ненавидіти не означає ще ненавидіти всіх.

Це могло би видатися комусь великою й трудною працею вибирати між німцями тих, котри треба ненавидіти, і тих, котрих не треба ненавидіти. Рекс Ставт не бачить у тому великої трудности: „Я ненавиджу всіх націстів. Всіх німців, котрі приймають, активно або пассивно, доктрину про пануючу німецьку расу, доктрину, котра позволяє німцям погорджати іншими народами й панувати над іншими народами силою. Я ненавиджу всіх тих німців, що злучилися з націстами, аби довести цю доктрину до довершення, до брутальної погорди для прав і гідностей, що відрізняють людину від звірини. Я ненавиджу всіх німців, що самі не хотіли пристати до націстів, а прецінь не мали відваги або переконання на стільки, аби не дати націстам захопити владу" й почати війну в світі.

Чи ненавидіти німців на все?

На це Рекс Ставт відповідає: Я маю надію, що не все. Можна припустити саме, що німецький народ зчасом виличиться зо своєї хороби. Та для того треба брати цю німецьку недугу зовсім поважно, якщо ми маємо її вирвати з коріням. Якщо ми залишемо її коріння, то з нього виросте нова хороба за життя наших дітей або наших унуків. Без ненависти німців, на думку Ставта, не можна навіть впорядкувати світа на засадах мира, бо не можна зараджувати лихови, як воно на це заслугує.

Ставт зовсім не журиться, що в світі може все існувати якась ненависть, бо він припускає, що в ньому буде все існувати якесь ненависне лихо. Тому й ждати від людини більше не можна, хіба того, щоби вона старалася цей світ робити кращим. А з такого рішення виходить ясно, що ми не можемо робити компромісу з деякими лихами й з деякими людьми, які обороняють лихо або служать оборонцям лиха.

„Ми мусимо ненавидіти," кінчає свою статтю Ставт, „або мусимо програти".

(Докінчення буде).

НОВІ „ОСВОБОДИТЕЛІ" ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

Досі ми привикли до двох „освободителів" Західної України: одні це червоні, що на початку цеї світової різні погодившися з Гітлером окупували Західну Україну проти волі 95 відсотків місцевого населення та стали робити зі західних українців частину совєтського народу — кого під стєнкою, а кого на Сибірі чи в Туркестані. Сотні а то й тисячі українських засланців це ще нині спомин одного висвободження.

Другий освободитель це дотеперішний окупант Польща — й та офіціяльна у Лондоні й та неофіціяльна серед американських поляків, що теж завзялася освободити Західну Україну, хоч більшість населення цього собі їх боку не бажає. Цілий світ, усе людство, борються зза новий кращий демократичний лад, а ті хотіли по давному дістати Західну Україну за воєнні подвиги, зовсім як у давнині невільника як воєнну добич.

В останнім часі на американській землі появилися ще одні „освободителі" Західної України. Це москвофіли. Головно ті, що зорґанізовані в орґанізації Общество Русских Братцв. Головна Управа общества рішила на останніх своїх річних нарадах покликати до життя окрему орґанізацію „Союз Освобожденія Червонной Руси", що поставила собі за ціль працювати над справою прилучення Галичини, Буковини та Карпатської України до большевицької Росії. Чому тільки ті три західно-українські провінції вони хотіліб „освободити", а забули про Волинь, Полісся, Підляшша, та Холмщину, не відомо. Мабуть тому, що знання ґеоґрафії й історії освободителів невелике і в той спосіб ті частини Західної України якось вийшли поза їх уваги.

Союз Освобожденія взиває не тільки москвофільських недобитків на американській землі до роботи, але також українців (!) просить співпрацювати з ними над тим, щоб Західна Україна, визволившись спід націстівської окупації, попала під московсько - большевицьке панування.

Освободителі зі союзу Освобожденія, так само як червоні чи поляки не вважають потрібним навіть запитати місцевого населення, чи воно такого „освобожденія" хоче. Бож може й таке бути, що це населення буде від цього відпекуватись, як чорт від священої води... І можливо, що ті, що беруться в Америці ось так „освободжувати" Західню Україну, інакше говорилиб, якби так закоштували такого возволення на власній шкірі. Але — це „єрунда"!

Сказавши поправді, акція Союзу Освобожденія безпідставна. Яку леґітимацію має цей Союз, щоб говорити в справі майбутньої судьби Західної України? В першу чергу американські недобитки москвофілів, як американські громадяни, не мають формального права забирати голос в імені Західної України. І не тільки те: вони теж не мають до того ніякого морального права. Іншими словами: поміж американськими москвофілами і теперішною людністю Західної України не має ніяких моральних звязків; вони є західним українцям чужі. Це є дійсність.

Трицять, сорок літ тому, були що правда й на Західній Україні москвофіли. Вже й тоді вони топилися як лід на сонці під впливом національного усвідомлення українського народу. Проте як меншина таки між українськими людьми вони були. Але на протязі дальших десятиліть зайшли щодо цього величезні зміни. Та ті, що тут, жиють тим, що було тому 30 чи 40 років. А український нарід Галичини та Буковини пережив за той час першу світову війну та окупацію Галичини царською армією! Цеж була перша лекція, що багато москвофілів привернула до української національної свідомости. А потім прийшов зрив української національної революції та утворення власної Украської Держави, власної Української Армії, що в Галичині, на степах України, на верхівях Карпат боролася зі всякими окупантами української землі, не тільки поляками, румунами, мадярами але також із московськими большевиками. Забувають американські москвофіли, що західні українці мали поважну ролю в обороні української столиці Киева проти червоних наїзників з Москви. Національна українська революція пірвала за собою й рештки москвофілів, що власними очима побачили те, чого досі не бачили через національну сліпоту. Десятки бувших москвофілів інтеліґентів, а сотки простолюддя боролися вже і вмирали за Україну, а не за її неволю! І такий сотник Давидяк служить вірно в Українській Армії, а другий стає ректором Тайного Українськгоо Університету. Таких прикладів є повно.

А результат тих національних переживань був такий, що в Галичині москвофіли так як зникли. Це, що осталося, було вже таке марне й таке безідейне, що на ділі в життю Галичини не відгравала ніякої ролі.

Тим чином москвофільство серед мас Галичини так якби вже не істнувало. Москвофільства трималося ще кільканацять інтеліґентів для особис-

(Докінчення на сторон[illegible] 3-тій)

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

39)

— Не булоб так дуже й за що, бож він сам своєю вишньою розмовою натхнув мене на цю думку. Так знаєш що, Гнате? Не тратьмо часу! Бігай до коваля й скажи йому, що я задумав. Запитай його, чи прийме мене до себе на день, на два? А, може, злякається пані графині, бо вона йому, певно, за це не подякує.

— Щодо цього, будьте спокійні. Коваль Гердер не стоїть ні за чию ласку й не боїться нічийого гніву. Це я можу вам сказати, навіть не питавши його.

— Ну, а коли так, то ще ліпше. Іди й розпитай його. А як тільки він пристане й винайде для мене десь якийсь куток у своїй хаті...

— Там у нього осібний покій найдеться, просторий, гарний, з осібним входом.

— Ще ліпше! Ще ліпше! Коли пристане, зараз роздобудь мені воза й коня, а нехай пару коней, щоб завезли мої меблі і все моє добро на нову кватиру.

Деменюк, ще не можучи зовсім отямитися з диву, потюпав від о. Нестора. Він іще не вірив, щоб о. Нестор, направду, думав утікати зо двора, покидати паню Олімпію, не вірив, щоб його страх був оправданий і щоби графиня або її син справді могли мати якісь злі наміри. І він ішов, вагаючись, помалу, з таким виразом непевности, що всякий стрічний, поглянувши на нього, мимоволі мусів подумати: а цьому чоловікови що таке?

Пані Олімпія й без того була цікава, що почне о. Нестор. По його відході вона почала трохи каятися свого вибуху, й пильно, мов каня, стерегла зі свого покою за всім, що ділялось на подвірю, не зводила ока з дверей офіцини, що вели до помешкання о. Нестора. Вона бачила, як Деменюк підійшов до тих дверей, як стукав добру хвилю, поки йому отворено, й перетерпіла страшенні муки цікавости й непевности, поки врешті дождалася того, що Деменюк знов вийшов на подвіря. Вона згори догадувалася, що там була мова про неї, що там раджено над чимось таким, про що їй конче треба було знати. Вид Деменюка, його неспокійне лице й нетвердий хід допевнили її в тім, а заразом подали їй надію, що від цього чоловіка трудно буде дізнатися про все, коли тільки зручно взятися до діла. Вона знала добре чесну і прямодушну Деменюкову натуру і зміркувала відразу, що, бючи именно в той бік, зможе найлекше дійти до мети. Коли Деменюк переходив близ її вікон, вона відчинила кватирку й закликала його до себе. Деменюк зупинився, та не підходив близько, знов завагувався, чи має йти до пані, чи ні.

— Ходіть, Деменюку, — лаcкаво промовила пані, — маю вам дещо сказати.

— Та яб... Я зараз буду пані служити, тільки наперед мушу... тут маленьке діло для єґомостя...

— Та нічого, нічого! Я вас довго не задержу, то й діло ваше не втече. Ходіть, ходіть! Адже чень не боїтеся мене!

— Та що ясновельможна пані!... — заклопотано промовив Деменюк і рад-не-рад пішов до покою пані Олімпії.

— Уявіть собі мою гризоту, Деменюку! — почала пані Олімпія з таким щиросердешним і стурбованим видом, немов би мати розповідала про недужу дитину. — Не знаю, що таке сталося з єґомостем. Чи захорував щось, чи що таке? Взяв собі до голови, що я на його маєток напосідаю, що жадаю від нього, щоб мені й мойому синови все записав, і Бог іще там знає, що він повидумував. А я, Бог мені свідком, що й ніколи й не думала про це! І не знаю навіть, чи там о. Нестор має які маєтки. Тільки всього й знаю, що тоді, як його обікрали, то мені жалувався. Ну, та ви самі знаєте, тих грошей не віднайдено, а чи в нього їх більше є, їй Богу, не знаю. І яб мала лакомитися на чуже добро? Господи! Та й чи я цього потребую? Адже, Богу дякувати, в мене і свого досить, є при чім віку дожити. А хоч би Бог і те мені відібрав, то в мене два брати-князі, на великих добрах сидять, великі пани, тож при котромунебудь можу притулитися. А сестра також за великим паном замужем, і так раз-у-раз мене просить, щоб я покидала Торки, здала все в оренду й ішла до неї жити. Та я не хочу. Я привикла жити скромно, попросту, та на своїм. Та не з такого я роду, щоб мала на чуже лакомитися! І скажіть мені тепер, Деменюку, що я маю робити, як маю говорити з єґомостем, щоб йому вибити з голови тоту нехіть до мене? Чи то йому хто наговорив на мене, чи йому що приснилося, чи так просто, старість, та я, їйже Богу, не дала йому ані найменшої підстави до таких думок. Адже самі знаєте, бо на вашім свідомі робиться, чи я його не доглядаю, не опікуюся ним, не шаную його як свого рідного? А він ось як мені платить! Ось якими підозріннями мені віддячується!...

Невдержним потоком плили слова з уст пані Олімпії. Вона уклала собі наперед ту промову й добувала всіх своїх сил, щоб віддати, відіграти її по всім правилам акторської штуки, попередити всі заміти Деменюка, порушити всі його добрі чуття, зробити його зовсім безоружним. І справді, старий стояв при тих словах мов під градом, не знаючи, що робити, не можучи здобутися на ніяку самостійну думку, і дав нестися цьому бурхливому потокові. А коли при останніх словах пані Олімпія, немов би то зворушена і збентежена до дна душі, піднесла хусточку до очей і почала буцім то обтирати сльози, то Деменюк був би присяг, що справді о. Нестор пересолив у своїй боязни, що скомпонував собі якусь небезпеку й дармо тільки мучиться тим витвором своєї власної хворої голови.

(Дальше буде).

ГІТЛЕР В КЛІЩАХ

ВАШИНҐТОН, (ОНА). — Недавня конференція президента Рузвелта з премієром Чорчилом в Марокку — звернула на себе очі цілого світа. Участь в ній найвищих представників військової команди обидвох держав казала догадуватись, що Обєднані Держави приготовляють для Гітлера несподіванку. Що саме вони там врадили, ми не знаємо. Це доперва мілітарні операції покажуть. Зате сам факт, що конференція мала місце в Північній Африці, де якраз відбуваються бої, дає нам підставу думати, що ця конференція Гітлерови на добро не вийде. Він дав би не знати що, аби довідатись, що саме президент Рузвелт з Чорчилом говорили, але цього він знати не буде. Гітлер відчуває наслідки африканської конференції на полях боїв. Вже минули ті часи, коли він диктувавчас і місце боїв. Тепер ініціятива вже є в руках Обєднаних Держав. Не вони вгадуватимуть, звідки Гітлер їх зайде, а він. Гітлерова звізда вже згасла і більше світити вона не буде.

А були часи, і то недавно, що деякі люди вважали Гітлера за такого, що його ніхто не переможе. Націстська мілітарна машина перемагала одну країну за другою і здавалося, що Гітлер може робити, що сам захоче. Минулого літа він був досягнув верха своєї слави. На східному фронті його полчища загрожували Сталінградови, а ґенерал Ромель гнався за анґлійською армією в Африці в напрямі Суезького каналу. Німці здобули на Кавказі оливні поля і загрожували такіж в Ірані. Воєнні коментатори передбачували неминучий упадок Сталінґраду, а Ромель мав розбити анґлійську армію й опинитися в Іраку. Багато говорилося й писалося про те, що Гітлер хоче взяти війська Обєднаних Держав в кліщі. Його війська мали продертися через Кавказ до Персії та йти в напрямі Іраку, де мали здибатись з націстськими військами під командою ґенерала Ромеля, який був тоді найбільш популярним ґенералом в Німеччині. Була також мова і про те, що Гітлер мав забрати Туреччину і післати свої полчища на зустріч ніпонцям десь в Азії. Гітлер мав здобути великі запаси оливи і грозити Обєднаним Державам, що вони війну програють.

Розуміється само собою, що багато з того писання й балакання було чистою фантазією ґазетних воєнних експертів й політичних коментаторів. Здавалося, що вони не мали нішо іншого до балакання, а тільки те, який удар приготовляє Гітлер для аліянтів і звідки він наступить. Ґебельсова пропаґанда поширювала в Обєднаних Державах зневіру, а тимчасові успіхи німецької армії давали притоку нерозважним критикам дорікати, що Обєднані Держави не мають добрих воєнних плянів. Гітлерови якраз цього було треба. Відступ советських військ на Кавказі і відступ анґлійської армії в Північній Африці — давали декому підставу думати, що Обєднані Держави можуть війну програти. Цього Гітлерови також було треба і Ґебельс такі настрої в аліянтських краях знаменито використовував. Він підправляв їх націстською домішкою, перекручував і пускав в світ як незаперечену правду. Тому нема що дивуватися, що навіть деякі поважні люди дорікали Обєднаним Державам, що в них нема добре вироблених стратеґічних плянів, нема єдности ідвідповідної команди.

Але сталося щось таке, чого воєнні коментатори не передбачували. Сталінґрад не впав. Геройська оборона того міста, яке Гітлер приказав здобути за всяку ціну — покреслила всі його воєнні пляни. Події в Північній Африці також заскочили націстів передчасно. Ґенерал Монтґомері здержав похід Ромеля на Суезький канал і показав світови, що німецька армія може бути зломана. Слава ґенерала Ромеля почала впадати і він завернув до Лібії. Його африканський корпус, що нібито мав складатися з самих „непереможців" вже майже зліквідований, а про нього самого вже майже не чути.

Гітлер завжди любив хвалитися тим, що то він хоче й що він може зробити. Обєднані Держави не говорили про свої пляни нічого. Це власне було причиною того, що американський і анґлійський нарід дорікав своїм провідникам, що вони нічого не роблять. В Америці була поширена думка, що анґлійці нарочно нічого не робили, та що ми не маємо точно вироблених воєнних плянів. Гітлер бє там і де хоче, а Обєднані Держави тільки бороняться чим і як попало. Тому власне він й виграє. Чи не пригадуємо собі ці балачки з минулого літа? Або докори про створення другого фронту. Памятаєте скільки їх було?

Все те показалося безпідставним, бо Обєднані Держави були в тіснім порозумінні і знали, що роблять. Невтаємниченим людям могло здаватися, що аліянти нічого не роблять, а наділі вони і плянмали і виконували його після своїх сил. Тепер вже показалося, що як німці в Африці й в Советськім Союзі тимчасово вигравали і як деякі нетерпеливі критики й радіокоментатори говорили про те, що націсти взяли Обєднані Держави в кліщі, то наші воєнні стратеґи приготовляли такі кліщі для німців. Тепер вже всім ясно, що так було. З одного боку на німців наступає армія Советського Союзу, а з Африки наступають війська Обєднаних Держав. Як один з важних і сильних аліянтів, Советський Союз, знав про намічені воєнні пляни західних держав, бо тепер бачимо, що наступ відбувається координовано. Можна припускати, що це тільки початок. Націсти хотіли розєднати аліянтів, але їм ця штука не вдалася. На спільного ворога мусить бути спільний наступ. І є вигляди, що Обєднані Держави рішилися приступити до наступу і положити ворога на лопатки. Гітлер находиться в кліщах і він з них не вискочить.

З МУЗИКИ

ВЕЛИКА АРТИСТКА І СЛАВНА УКРАЇНСЬКА ЖІНКА.

Дня 21. лютого виступить в Тавн Гол, в Ню Йорку, піяністка Любка Колесса. Ню Йорк від років чув і читав про цю славну артистку. Та хтож вона отся Любка Колесса для нас?

Отже для цеї части українського громадянства, що дорожить українською культурою, справа розвитку української музики була і є першорядної ваги. Та щойно останніми роками українська музична література стала збагачуватися кращими інструментальними творами. Потреби музичної літератури для фортепіяну, цього короля новітних музичних інструментів, як для педаґоґічних так і сольових цілей, ставали чимраз більше покучими.

Ділянка концертової літератури, особливо для фортепіяну, була у наших старших композиторів занедбаною. Якщо абстрагувати від тих кільканацять наголовків музичних творів, з яких — з ріжних причин — зникаюча меншість представляла якийнебудь інтерес для соліста-піяніста, то дійсно цеї музики було дуже, а дуже мало.

Та от після першої світової війни, зявилася нараз українському композиторові нова зоря — нове натхнення: Десь там по широкій Европі концертує з великим успіхом рідна і велика піяністка. І сама питає за українською музикою. Значить, що треба писати фортепіянові твори! Ану, може вона їх перед світом виконає! І під проводом ентузіястичного Василя Барвінського, в Галичині, появилися нові фортіпіянові твори ріжних українських композиторів.

Можна здогадуватися, що такий самий благодійний вплив мало чарівне імя Любки Колесси теж і на території Радянщини, де вона теж концертувала. І це, що попало таким чином у печать, є признанням для тих композиторів, як і для пані Любки Колесси. Отже перед нами, в Тавн Гол, виступить не лише признана, знаменита піяністка, але появиться хтось такий, чия особа і прізвище, навіть з віддалення ріжних кутків Европи і Америки, було і є приявне при творенню української культури.

Мені ще не відомо, яку програму вибрала пані Любка для цього концерту. Бо програма може бути присвячена виключно музично-індівідуальному „Вірую" артистки, яка має завоювати музичний центр Америки, а може мати теж за ціль дати хоч дрібоньку частинку з української музики. Та, сяк чи так, а я певний, що всі ми громадно зійдемося на концерті дня **21-го лютого,** щоб налюбуватись грою великої артистки та пошанувати українську жінку, що приносить славу Україні й тим, що є з українського роду.

Роман Придаткевич.

Ґенерал Двайт Д. Айзенгавер

Американська експедиція американської армії розголосила імя команданта цієї експедиції, ґенерала Двайта Донелда Айзенгавера, по цілому світі. Швидкість, точність і доцільне переведення цілої операції з неймовірно малими втратами для аліянтів, виявили його як здібного команданта, що вміє якслід вживати усіх модерних засобів воювання.

Ґенерал Айзенгавер родився в Тексас, але виріс і виховався в Абілен, Кензас, де його батько був будівничим. В шіснацятому столітті предки Айзенгавера вимандрували з Німеччини до Швайцарії, втікаючи перед релігійним переслідуванням. Відтіля пра-прапрадід ґенерала виїхав у сімнацятому чи з початком вісімнацятого століття до Пенсилвенії. Пізніжче його нащадки поселились у Тексас, а накінець у Кензас, де ще живе старенька мати ґенерала. З його пятьох братів, один є банкиром, один адвокатом, третій має аптику, четвертий є інжиніром, а пятий журналістом. Цей останній, Милтон, є заступником Елмера Дейвиса, директора Бюра Воєнних Інформацій.

Замолоду Айзенгавер хотів бути моряком, але його не приняли до морської академії у Аннополіс, бо був за старий. Зате приняли його до Вест Пайнт і він скінчив цю воєнну академію в 1915-му році. Між іншим, відзначився як футболіст, поки не зломав собі ногу. Вже тоді один з його вчителів помітив і записав, що „Айзенгавер — вроджений командант".

В першій світовій війні лютенант Айзенгавер вишколював резервових старшин в Америці. Пізніше зорґанізував баталіон воєнних інжинірів та далі вишколював залоги для тодішних тенків. За це дістав медалю заслуги. В 1920-му році став майором.

Дальших 10 років, це постійна наука у ріжних ділянках військового знання, переплітана щораз то вищими призначеннями. І так Айзенгавер пройшов школу команди й ґенерального штабу у Форт Левенворт, Кензас, далі армійський каледж, а накінець армійський індустріяльний каледж. Після того шість літ він співпрацював з ґенералом МекАртуром,як його помішник при орґанізації і розбудові филипинської армії та виробив для неї орґанізаційні правила й основи. За це дістав від президента Филипин, Квезона, високе відзначення.

Розуміючи вагу летунства у модерній війні, Айзенгавер у 48-му році життя навчився правити боєвим літаком та простудіював уважно всі ділянки повітряної тактики. Разом з тим присвятив багато часу питанням співділання сухопутних, морських і повітряних боєвих сил. Інтересно, що при цьому зацікавленні всіми питаннями війни, Айзенгавер війни не любить і особливо обурюється, коли хто каже, що всі офіцири хочуть воювати.

Вернувши з Фелипин як полковник, Айзенгавер швидко став ґенералом бриґади й начальником штабу Третьої Армії. В 1941-му році він був начальником „синіх армій" підчас великих маневрів у Лузіяні, після чого ґенерал Маршал призначив його начальником операційного відділу при ґенеральнім штабі і підвищив його до ступня ґенерал-майора. Завданням Айзенгавера стало обєднати воєнні операції з діланням армій і фльот союзників. В тому часі Айзенгавер виробив знаменитий плян „другого фронту". І це мабуть, мало вплив на його теперішнє призначення.

Як командант американських сил в Европі Айзенгавер керує не тільки операціями в Африці, але також усіми американськими військами в Північній Ірляндії, Ісляндії і Анґлії. Справа „другого фронту" на европейському континенті, це його турбота. Після конференції у Касаблянці між президентом Рузвелтом і премієром Чорчилем ця турбота, як і звязана з нею відповідальність, певно стали ще більшими.

Загальна Рада — ФЛІС

КРОВ ДЛЯ ВОЯКІВ ЧЕРЕЗ ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ

Президент Рузвелт призначив місяць березень Місяцем Червоного Хреста. Протягом березня буде збиратися для Червоного Хреста фонд з $125,000,000. Цю збірку має підтримати кожна особа і кожна орґанізація по цілій країні.

Дехто знає докладно про завдання Червоного Хреста, а дехто мало знає, що Ч. Х. робить, щоби облегчити неймовірні терпіння в світі. Знаємо, що він обслуговує наші збройні частини, а також вишколює тисячі цивільних на курсах першої помочі, домашних доглядачок, відживлювання та інших. Ще знаємо, що добровільні робітниці Червоного Хреста роблять бандажі, шиють одяг для втікачів, виконують ріжні завдання, як перевозять рухомі кухні, служать як помічниці норсок, роблядь канцелярійну працю, взагалі виконують тисячу і одну дрібницю, необхідні для втримання і провадження величезної орґанізації.

З точки погляду вояків, що бються на далеких боєвищах найбільш важною діяльністю Червоного Хреста є орґанізовання збірки крови. Кров, яку жертвують сотки тисяч добровольців, рятує життя наших вояків і моряків, деб вони не виконували тяжкі завдання війни. Сам головний лікар фльоти, адмірал Рос Т. Мек Интайер, недавно заявив таке:

„Це подиву гідне, але цілком правдиве, що фльота на Ґвадалканалі має менше ніж один відсоток ранених. За першої Світової Війни поверх сім відсотків ранених вмирали в наслідок поранень. Звичайно, в рахунок не береться вояків, забитих під час бою".

Він каже, що ранених на дітаках відвозять до шпиталю на одному острові, що є віддалений на багато сот миль. Перед тим як везти, часто на полі бою дається раненим перша поміч, трансфузію крови, аби спинити кровотечу і зменшити потрясення. Другим дуже помічним чинником він вважає сулфаниламид, що вживається для недопущення або спинення зараження.

В розгарі війни тяжко дістати точні відомости про випадки; коли завдяки трансфузії крови рятувалось людське життя. Проте з ріжних кінців світу, де відбуваються бої, приходять донесення про важну ролю, яку має переливання крови для ранених.

Наприклад, берім випадок з Леонардом Фронтаковським, що був помішником лоцмана на нищителі Карні, який був сторпедований в ночі 16. жовтня 1941. Він був смертельно ранений, і треба було зробити йому три трансфузії крови, заки довезли до порту, а потім ще кілька пізніше в шпиталі. Сем Курц, також з того самого корабля, втратив обидві ноги, але донині живий, завдяки 15 трансфузіям. Це він, Курц, приїхав у вересні 1942 до Вашинґтону з Филядельфійського Морського Шпиталю і доручив Воєнно-Фльотську нагороду „Е" Американському Червоному Хрестови за його надзвичайну службу в збиранню крови.

Або Вейни Фоґлстром, який пережив Перл Гарбор з тяжкими попаленнями та зломаною рукою. Втрата крови і зараження загрожували життю, але шість трансфузій помогли йому з того вийти. Міл Ван Кюрен, що збив першого японського літака в Перл Гарбор, також почуває вдячність до тих, хто дає свою кров, щоби помогти рятувати життя нашим борцям. Тяжко попечений, він дістав вісім трансфузій крови, яку прислав Американський Червоний Хрест з Гаваїв.

Випадок Джона Пайка подібний до інших. Ранений, коли нищитель Герман був сторпедований коло Мидвей. Він був би вмер, якби не пять трансфузій крови. Його жінка відплачує тим, що вже три рази давала свою кров і ще має дати два рази.

Протягом 1942 року поверх 1,000,000 осіб пожертвували свою кров в центрах Червоного Хреста. 16. січня цього року Армія і Фльота звернулись до Червоного Хреста з проханням, щоби за 1943 рік було зібрано 4,000,000 пожертв крови.

Щоби виконати цю збільшену потребу, відкрито сім нових центрів, де можна давати кров. На сьогодня їх нараховується 31, в містах:

Бостон, Гартфорд, Бруклин, Ню Йорк, Скенектеди, Рочестер, Бофало, Питсбурґ, Филядельфія, Балтимор, Вашинґтон, Атланта, Ню Орлінс, Синсинаті, Коломбус, Дітройт, Індіанаполіс, Шикаґо, Милвокі, Міннеаполіс, Ст. Пол, Ст. Луїс, Кензас Сиґі, Денвер, Сан Антоніо, Лос Анджелес, Сан Франсиско, Окленд і Портленд.

В кампанії за фондом на 1943 рік Червоний Хрест підкресляє дві річи щодо збирання крови. Люди конче мусять надалі давати кров, це одне, а друге — грошеві пожертви на Воєнний Фонд конче потрібні для утримання центрів, де збирається кров. Хоч багато добровольців притягнено до тої праці, проте треба наймати докторів та інших фахових осіб, платити за приміщення, купувати відповідне приладження, а кров має бути відвезена до лябораторій. І чимало інших видатків треба покрити.

Щоби втримати живою кров наших синів, братів, чоловіків, наречених, кожний з нас повинен внести свою вкладку: протягом березня дати грошеву жертву на Воєнний Фонд, а в найближчім часі дати кров через Американський Червоний Хрест.

ЙОГО СИН. — Лорд Галифекс, британський амбасадор, гордо представив президентові Рузвелтові свого сина, капітана Чарлса Вуда, посла до британського парляменту.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВОЯК ДО „СВОБОДИ" ПРО РІЗДВЯНИЙ ДАРУНОК І У. Н. СОЮЗ.

До української щоденної ґазети „Свобода".

Прошу помістити ось тих кілька моїх слів:

Я є членом Українського Народного Союзу, а тепер в Американській Армії. Складаю щиру подяку урядникам Відділу 145 за Різдвяний Дар, котрий остане мені милим і любим на весь мій вік. Я гордий, що належу до такої орґанізації як У. Н. Союз. А що за мене не забуваєте, то Бог за Вас не забуде. Моя молитва за Вас.

Капраль Михайло Сливчук.
Караґела, Флорида.

ҐЕН. ФРЕНК М. АНДРУС, командант американських військ на Сході.

АМЕРИКАНЦІ В ПОЛОНІ НА ФИЛИПИНАХ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент війни проголосив прізвища 1,036 американських офіцирів і вояків, що є в японськім полоні на Филипинах.

Нові "Освободителі" Західної України

(Докінчення зо сторони 2-гої)

тої наживи, бо польський уряд для ослаблювання українського народу в Галичині віддав їм на розграблення міліонові народні установи „Народний Дім" та „Ставропігію" у Львові. Давав їм це — за зраджування народу Західної України в користь Польщі.

Доказом цілковитого занікання москвофільства в Галичині було те, що москвофіли при мінімально свобідних виборах в Польщі не були в силі вибрати навіть одного посла москвофіла до польського сойму. Якеж тоді моральне право мають американські москвофіли говорити в імени народу Галичини чи Буковини? Ніяке! Бо як москвофіли не мають між українським народом в Галичині чи в Буковині навіть пів відсотка прихильників. Кажемо виразно — як „москвофіли".

Правда, до кінця чеського панування мали москвофіли на Закарпатській Україні ще деякі впливи завдяки давній темноті місцевого населення. Але навіть і там в останньому періоді вже тільки меншина населення була під москвофільськими впливами. А зрив закарпатських українців до власного державного життя відбувся саме тоді, коли москвофіли зрадили свою землю та стали на службу мадяр проти рідного народу. Бої за волю Закарпаття і сотки кріавих жертв за рідну землю, вістали принесені саме національно свідомими українцями Закарпаття. Чи це все думають „освободителі" пішло на марно? Порівнуючи ту боротьбу з визвольною боротьбою українського народу в Галичині, можна бути певним, що й на Українськім Закарпатті нарід вже прозрів, бо пролята кров його найкраще переконала, що тільки визнавці української ідеольогії — це справжні сини Срібної Країни, а все інше — послугачі чужих ворогів того народу. Ми глибоко переконані, що по тих історичних подіях й Українське Закарпаття не матиме вже більше москвофілів. А покищо американські передвоєнні москвофіли чи мадярони не мають морального права говорити теж і в імені українського многострадального Закарпаття.

Усім, що походять з західно-українських земель треба знати, що:

Долю Західної України вирішить сам український нарід, а його рішення нам безсумнівне: він є і буде проти всяких чужинецьких окупацій; він є і буде за рідну українську владу; за власне господарювання на рідній землі, за Українську Демократичну Державу.

Всеж таки, видячи, як збаламученою є громадська опінія в Америці щодо справ Східної Европи, не слід легковажити й того нового баламутства ґрупки москвофілів, напевно попираних в тій справі російськими „неділимцями" і російськими офіціяльними чинниками. Тому треба нам за ним слідкувати.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Жіноча Сторінка

Городництво — Дорога до Перемоги

Цеї весни Америка буде потребувати городників так дуже, як виграти війну, яку провадить. Не професійних, щоб їм давати добрі джаби в руки! Але жінок, чоловіків, дітей по містах, які лопатою і граблями замінили міські невжитки та незабудовані „лоти" на урожайну землю, що родилаб городовину. Бо, як остерігає нас секретар рільництва, справа виживлення Америки стає труднішою кождої днини і видається, що само лиш пайкування середників поживи не зарадить усьому лихови. Ярина, яка відграє таку велику ролю у нашій системі віджив-лювання, прийде цього року на ринок у зменшеній скількости та не такій ріжноманітности, до якої ми звикли. Салати, селери та мельонів мабуть цілком не будуть довозити до міських торговиць — на інші роди прийде загальна недостача та багато вища ціна. Потреби війська, відхід фармерських робітників до воєнної індустрії, врешті, труднощі перевозу, де потреби цивільної людности йдуть аж після цього, як дійде на місце усе, що зуживає військо та оборона — усе разом зложилося на це, що на нашому столі готово забракнути вітамін. Але лиш тоді, якби заклик влади до плекання городовини на усіх можливих місцях не найшов серед нас послуху. А видається, що до цього не дійде, бо взивають нас до праці, яка не тільки оплатиться нам матеріяльно і практично, даючи це, чого не мож буде купити, але достарчить нам теж багато вдоволення та здорової розривки торганим війною нервам.

Ціла справа стала пильною з огляду на недалеку весну. І тому стільки пишеться про неї та говориться на кожному кроці. Започаткована минулої весни — дала без порівнання кращі висліди, як кампанія за городництвом, що велася тут підчас першої світової війни. Бо, як пригадують, у 1917 році, хто спробував садити ярину у такому „воєнному городі" один раз, у наступному сезоні вже за ніщо в світі до цеї роботи не хотів братися: не виплачувалася, як у нас кажуть, „шкірка за виправу". Цього року, не лиш усі, що тамтої весни мали воєнні городи, хочуть держати їх дальше, але зголошуються щораз то нові охочі, переконані наглядними вислідами цілої акції.

Ріжниця лежить у цьому, що у теперішній війні краще цілу справу підготовили рільничі уряди та покликані до цього установи. Також в міжчасі, за дві десятки літ спокійного розвою, у ділянці городництва пороблено тут цілий ряд нових розслідів та досягнено незнаних передше результатів. Через зхрещення ріжних родів насінь осягнено тут роди ярини, які найкраще надаються для американської почви. Фабрикується поживки на навози, які навіть з міського невжитку зроблять родючу землю. Для цих, що беруться за городництво, треба лиш ввійти в звязок з городничим клюбом своєї дільниці чи рільничою установою міста або стейту, де усі інформації чекають готові, а ради провірені та з порукою найкращого вислідя.

У цілій кампанії „городів на перемогу" жінки беруть чолову участь. А нема сумніву, що де до неї прилучаться наші українські жінки, там вона дасть їм нагоду осягнути кращі висліди, чим інші будуть мати. А це тому, що наші жінки вже зі старого краю привезли знання, якого американські з міста мусять аж тепер почивати набирати. Наші жінки, хоч декотрі приїхали тут у вчасній молодости, знають землю. Вміють біля неї ходити та знають, чого по ній мож сподіватися. В українській рільничи, на господарстві навіть найменшому та вбогому, мусіло найтися місце на грядку з городовиною, коло якої завжди вона нерідко ревнише, з більшим замилуванням та покликанням, як коло власної дітвори! А й ця дітвора, від перших літ життя помагала мамі полоти, сапати та підливати грядки, присвоюючи собі городництво як перше знання у ділянці хліборобських робіт. Важне лиш, щоб беручися тут до городництва, ми завжди мали на тямці ріжниці в кліматі між старим краєм а тут, в почві, що не є подільським чорноземом, та познайомилися з способом плекання цих ярин, яких в краю не знали, а тут вони гарно ростуть та держаться. Також — тому, що й дільниці Америки ріжняться між собою кліматом, треба садити у першу чергу цю городовину, яка в околиці найкраще вдається. Не все, що доспіє в Ню Йорку, надається для Дітройту чи Шікаго і про це не мож забувати.

Щоб якслід використати поверхню міської грядки — найкраще садити ярину, що розростається у кущі, як напр. помідори, чи пнеться вгору. До найбільш економічних під цим оглядом ярин належать шпінак, соя, броколі, солодка бараболя — поручають теж усі роди фасолі, брукcельську капусту та кукурудзу т. зв. Линколн корн. Зрештою — і у цій справі найкраще визначуться та порадять городничі знавці на місцях.

Департамент рільництва надіється, що цеї весни буде у краю двадцять міліонів „воєнних городів", які придбають десять міліонів тон ярини та овочів до державного припасу поживи. Це велитенська вартість та поміч у господарстві краю, доцього придбана без великих зусиль та коровод. Бо обрібка землі під городовину, способами і середниками вживаними тепер у Америці, це не лиш легка праця, але й найприємніше заняття для наших рук, яке можемо подибати у місті на літню пору в часах, коли не буде багато нагод втечи з міста між природу. Праця не тяжка, хосенна і — що найважніше — допомагає перемозі.

Клявдія Олесницька.

З ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЖИТТЯ У. Н. СОЮЗУ

Річні збори Тов. ім. І. Франка, від. 390 в Брістол, Конн., відбулися 10. січня ц. р. Відкрив їх предс. А. Каламін. По звіті урядників збори ухвалили їм одноголосно вотум довіря і вибрали їх і на цей рік. Місячні збори будуть відбуватися в другу неділю по першім в годині 2. пополудні, в тім самім місци. Відділ у минулім році купив бонд на $100, а цього року ухвалено, щоб знов купити на $100. Члени відділу постійно купують бонди. Відділ дістав Цертифікат Признання від департаменту скарбу. — А. Каламін, предс.; Іван Прохницький, кас.; Іван Бугрин, секр.

ПОДРУЖЖЯ З ПЕРЕШКОДАМИ.—Тому, що традиція американської воєнної фльоти недозволяє їй бути подруженою з членом фльоти нижчої ранги від себе, пані Гелен Гол (наліво) перенеслася до жіночого помічного корпусу армії.

Голинський, Наша Публика і „Жіноча Сторінка"

Часопис „Ди Норден Ньюз" (з 21. січня), що виходить в Кіркленд, Онтеріо, Канада, помістив аж в трьох місцях ріжний матеріял, звязаний з концертом відомого українського оперового співака, Михайла Голинського, що відбувся в тому місті, в театрі Стренд.

Часопис жаліє, що було мало публики, а та що була, то головно сама українська, бо не було відповідної реклями. А шкода, каже часопис, бо вартувало, щоби місцеві люди, що дорожать мистецтвом, таки були на тому концерті та почули того славного співака.

Далі пишеться, що сам артист жалувався, що ще ніде не бачив такої „неадисциплінованої публики" і „з таким слабим відчуттям доброї музики". А було так, що підчас співу галасували діти.

Про ту справу заговорила теж і „Жіноча Сторінка" цеї газети п. н. „Еи Едіторіел фор Вімен".

Редакторка пише, що вона вповні погоджується з заввагами п. Голинського, які вона зачисляє на конто цілого міста. Вона каже, що сама завважила розмови і сміхи підчас концерту не тільки серед дітей, але й серед старших жінок. І це, каже вона, є дуже поганим некультурним явищем. Але, каже вона далі, вона теж завважила і дещо інше. Вона бачила українських людей, „як нагинались у своїх кріслах, неначе голодні, щоб зісти кожне слово, української пісні", що походить з їх рідного краю і за якою вони тужать, так, „якби тужив кожний з нас, якби так опинився десь у далекому краю і несподівано почув, що прибув співак-канадієць".

А далі пише ще редакторка таке:

„Ми бачили дві молоденькі дівчини, роджені в Канаді, що вслухувались з блискучими очима в пісні своїх українських предків. Ми бачили теж і старшу пару, що здавалось, що вона цілком потонула в мріях, слухаючи співу".

Редакторка не хоче ніяким способом виправдувати тих, що заховувались некультурно, але хоче заразом зазначити з притиском, що було між слухачами багато цілком інших людей. Але так є, що в таких випадках звичайно заважує — некультурність. Вона залишає найглибші сліди. І від таких людей та таких громад, де трапляються вияви ось такої некультурности, культурні люди втікають, а мистці їх оминають.

Думаємо, що над тими заввагами не зашкодить добре застановитись нам усім. На наших концертах, коли вони відбуваються у великих галях, являються теж і не-українці, що добре приглядаються чи прислухуються не тільки тому, що на сцені, але й тому, що діється між публикою, зокрема між жінками...

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє своїх членів, що Тов. збори відбудуться в неділю, 14. лютого, в год. 1:30 пополудні, в Укр. Роб. Домі при Карпендер ул. Просимо всіх членів прийти на збори. — П. Андрушків, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Згода, від. 294, відбудуться в суботу, 13. лютого, в год. 8. ввечір, в гали де все. Просимо членів прийти на означений час. Довгуючих взиваємо платити вкладки, або будуть суспендовані. Просимо привести нових кандидатів у члени, за що отримаєте нагороду. Тому, що маємо важні справи до полагодження, приявність кожного члена конечна. — За уряд: І. Король, предс.; Д. Гуминюк, кас.; Я. Салій, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 14. лютого в гали св. О. Николая при Оклей і Райс ул. — За уряд: Григорій Бобик, предс.; Максим Фединський, кас.; Василь Пилипів, секр., 849 N. Leavitt St., Chicago, Ill.

ТАМАСТОН, КОНН. — Місячні збори Тов. Українська Січ, від. 421, відбудуться 13. лютого в 8. годині ввечір, в Укр. Гали на Проспект ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори. — За уряд: А. Береза, предс.; М. Шипінька, кас.; П. Чеснік, секр.

МОНЕСЕН, ПА. — Повідомляємо, що місячні збори Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 338, відбудуться 14. лютого, в Укр. Гали, 213 Скунмекер Евеню і 2-га вул. Початок зборів у 2. год. пополудні. Просимо всіх членів прийти і вирівнати свої залеглости. — За уряд: Ілько Фаль, предс.; Афтан Чайка, кас.; Микола Куць, секр.

СУДБУРІ, ОНТ., КАНАДА. — Повідомляємо, що річні збори відділу 439 відбудуться в неділю, 14. лютого, в год. 2. пополудні, в домівці Українського Національного Обеднання, 130 Frood Rd., Sudbury, Ont. Всіх членів просимо прийти. — Теодор Кульнецький, секр.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 712. Гра зо смертю.

Тарзан зробив дивну річ. Він ломав гиляки й кидав їх на льва, аби його розлютити.

Звір, в крайній люти, підійшов ближче й скочив скрито на чоловіка.

Тоді Тарзан нагло зіскочив вниз.

Здивований лев напав на Тарзана, а інші льви оточили його, готові на добичу.